

Etniciteit en de verdeling van kinderopvang en huishoudelijke taken

Auteurs: Daan de Nooijer (4164695)

In samenwerking met: Ivar Lafeber (4194543)

Onder begeleiding van: Manja Coopmans

Instituut: Universiteit Utrecht: Faculteit Sociale Wetenschappen, Sociologie

Inhoudsopgave

Abstract	3
Inleiding	4
Theorie	6
Etniciteit en verdeling van onbetaalde arbeid	6
Het ontstaan van de verdeling van onbetaalde arbeid	6
Opleidingsniveau en verdeling van onbetaalde arbeid	8
Tijd in Nederland	9
Data en Methode	11
Data	11
Methode	15
Resultaten	17
Etniciteit en mate van traditionele verdeling van huishoudelijke taken	19
Etniciteit en mate van traditionele verdeling van kinderopvang	20
Jaren in NL en mate van traditionele verdeling van huishoudelijke taken	21
Jaren in NL en mate van traditionele verdeling van kinderopvang	22
Conclusie en discussie	24
Literatuur	28

Abstract

In dit onderzoek is geprobeerd om antwoord te geven op de vraag in hoeverre etniciteit invloed heeft op de verdeling van huishoudelijke taken en kindzorg. Etniciteit en opleidingsniveau zijn onderzocht binnen drie groepen in Nederland (519 Autochtonen, 264 Marokkaanse Nederlanders, en 232 Turkse Nederlanders). Dit is gedaan aan de hand van de data van de Nederlandse Levensloop Studie (NELLS). Daarnaast is de tijd die Turkse en Marokkaanse Nederlanders in Nederland wonen apart onderzocht. Het onderzoek is verricht door gebruik te maken van multiële regressie. Het blijkt dat etniciteit een positief effect heeft op de verdeling van kindzorg, maar een negatief effect op de verdeling van huishoudelijke taken. Conform wat in de literatuur vermeld wordt is het zo dat een hoger opleidingsniveau leidt tot een minder traditionele verdeling van huishoudelijke taken en kindzorg. Echter het toevoegen van opleiding zorgde er alleen bij de verdeling van kindzorg voor dat het effect van etniciteit afnam. De tijd die Turkse en Marokkaanse Nederlanders woonachtig zijn in Nederland blijkt geen invloed te hebben op de verdeling van huishoudelijke taken en kindzorg. Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat wat betreft de verdeling van zowel kindzorg als huishoudelijke taken Turken en Marokkanen in Nederland cultureel geïntegreerd zijn. Er wordt geopperd om in vervolgonderzoek apart aandacht te besteden aan de verdeling van kindzorg en huishoudelijke taken omdat het mogelijk is dat deze verdelingen het gevolg zijn van verschillende motivaties van individuen.

Inleiding

Het is nog geen eeuw geleden dat de traditionele rolverdeling van mannen en vrouwen in het gezin onderhevig werd aan verandering. In vroegere tijden was het gebruikelijk dat de man de kost verdiende en de vrouw zich bezig hield met het huishouden en zorg voor de kinderen. Tegenwoordig komt het veel vaker voor dat vrouwen deelnemen aan de arbeidsmarkt en dat mannen zich richten op kinderzorg en huishoudelijke taken. Toch blijkt dat er nog zeker geen sprake is van een gelijke deelname op de arbeidsmarkt (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2014). Hoewel wij Nederlanders onszelf beoordelen als een progressief en egalitair volk, lijkt de verdeling van taken niet bij iedereen zo gelijk te zijn als velen denken. Zo blijkt dat er binnen Nederland bepaalde etnische groeperingen zijn die er in vergelijking met andere groepen Nederlanders een meer traditionele rolverdeling binnen het gezin op nahouden. (van de Vijver, 2007; Pels, Distelbrink & Postma, 2009; de Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Monden, 2011)

Een andere belangrijke determinant van de rolverdeling binnen het gezin is opleidingsniveau. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat er bij hoogopgeleiden in vergelijking met lager opgeleiden meer sprake is van een meer gelijke verdeling van huishoudelijke taken (Cunningham, 2008). Het is hierdoor goed denkbaar dat de verschillen in rolverdeling tussen autochtone Nederlanders en Turkse en Marokkaanse Nederlanders voor een groot deel te verklaren is aan de hand van opleidingsniveau. De verwachting hierbij is dat wanneer men opleidingsniveau in beschouwing neemt, het effect van etniciteit op de verdeling van huishoudelijke taken en kinderzorg vermindert. Wat betreft de Turkse en Marokkaanse bevolking in Nederland is naast opleidingsniveau de tijd die ieder individu in Nederland woont van belang. De assimilatietheorie en de acculturatietheorie stellen dat etnische minderheden - naarmate zij langer in een land wonen - niet alleen de attitudes maar ook het gedrag van de etnische meerderheid over zullen nemen. Hierbij valt te verwachten dat Turken en Marokkanen die langer woonachtig zijn in Nederland meer 'vernederlandst' zullen zijn dan Turken en Marokkanen die minder lang in Nederland wonen.

Dit heeft tot de volgende onderzoeksvraag geleid:

In hoeverre worden verschillen in de verdeling van huishoudelijke taken en kinderzorg verklaard door etniciteit ?

Hiermee impliceren wij dat een aanzienlijk deel van de verdeling van kinderzorg en huishoudelijke taken kan worden toegeschreven aan opleidingsniveau, en onder de allochtone populatie, aan de tijd die een individu in Nederland woont.

Er zijn verschillende argumenten die voor het belang van egalitaire waarden en een eerlijke verdeling van onbetaalde arbeid spreken. Wanneer vrouwen zich richten op het huishouden en kindercare, betekent dit dat zij zich niet of minder kunnen richten op het participeren op de arbeidsmarkt en het ontwikkelen van hun carrière. Op het moment dat de verdeling van onbetaalde arbeid evenrediger wordt hebben zij meer tijd en energie om zich te richten op hun carrière. Omdat wij in Nederland waarde hechten aan de emancipatie van vrouwen (evenals andere postmaterialistische waarden), is het van belang om beide geslachten even veel kans te bieden zich te ontplooien op de arbeidsmarkt. Een evenredige verdeling van de bovengenoemde taken komt namelijk het individu ten goede. Er is gebleken dat een eerlijkere verdeling van onbetaalde arbeid leidt tot meer individueel welzijn (van de Vijver, 2007). Huishoudens waarin er een meer traditionele verdeling van taken heerst rapporteren meer psychologische stress (Sweeting, Bhaskar, Benzeval, Popham & Hunt, 2013). Hulp van mannen bij het huishouden en kindercare wordt geassocieerd met lagere depressieniveaus onder zowel werkende als niet werkende vrouwen (Ross, Mirowsky & Huber, 1983).

Nederland is een land waar men belang hecht aan de integratie van etnische minderheden in de maatschappij. Volgens de Graaf, Kalmijn, Kraaykamp & Mondon (2011) is in de wetenschappelijke wereld in het verleden met name aandacht besteed aan de structurele integratie van etnische minderheden in de maatschappij. Het onderzoeksveld dat zich richt op de culturele integratie is pas sinds enkele jaren gegroeid. Met dit onderzoek hopen wij een bijdrage te leveren aan dit relatief 'jonge' gebied van de sociale wetenschap. Daarnaast valt door het vergelijken van de verdeling van onbetaalde arbeid tussen Turken en Marokkanen enerzijds en autochtone Nederlanders anderzijds na te gaan of beleid dat zich richt op het integreren van deze minderheden geslaagd is. Mocht dit het geval zijn dan kan er worden nagegaan voor welke deelgroepen van Turkse en Marokkaanse Nederlanders dit opgaat, als deze verschillen überhaupt nog bestaan. Wanneer blijkt dat etniciteit wat betreft de verdeling van onbetaalde arbeid niet van invloed is, kan men stellen dat deze groepen op dit gebied cultureel geïntegreerd zijn.

Theorie

Etniciteit en verdeling van onbetaalde arbeid

Uit meerdere onderzoeken is naar voren gekomen dat Turkse en Marokkaanse Nederlanders er meer traditionele opvattingen op nahouden in vergelijking met autochtone Nederlanders. In zowel de Marokkaanse als de Turkse cultuur is het gangbaarder om een meer traditionele verdeling te hebben van huishoudelijke taken en kindercare (van de Vijver, 2007; De Graaf et al, 2011; Röder, 2011). Dit betekent dat de man betaalde arbeid verricht en de vrouw de rol van huisvrouw op zich neemt. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het merendeel van Turkse en Marokkaanse vrouwen in Nederland het huishouden als hun hoofdactiviteit rapporteert (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2004). Het is daarom dan ook geen verrassing dat de arbeidsparticipatie onder deze groep laag is (Khouidja & Fleischmann, 2014). Naast het stimuleren van de rol van huisvrouw, trouwen Turkse en Marokkaanse vrouwen in vergelijking met autochtone Nederlanders op jongere leeftijd en krijgen zij op jongere leeftijd kinderen. Het relatief vroeg trouwen en kinderen krijgen leidt er toe dat deze vrouwen zich op het huishouden en kindercare gaan richten en niet op hun opleiding en carrière. Met name mannen zijn van mening dat de vrouw zorgt en de man de kost verdient (Larsen & Long, 1988; Bryant, 2003). Naast deze opvattingen is het merendeel van de Turkse en Marokkaanse vrouwen in Nederland laagopgeleid in vergelijking met autochtone vrouwen (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2014; Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2016), wat een negatieve invloed heeft op hun eventuele arbeidsparticipatie. De combinatie van traditionele opvattingen, relatief jong kinderen krijgen en een laag opleidingsniveau zorgt er voor dat Turkse en Marokkaanse vrouwen onder een groep vallen die extra aandacht verdient als het gaat om hun deelname op de arbeidsmarkt. (van de Vijver, 2007) Het bovenstaande heeft ons naar tot de volgende hypothesen geleid:

Hypothese 1:

Turkse en Marokkaanse Nederlanders hebben in vergelijking met autochtone Nederlanders een meer traditionele verdeling van (a) huishoudelijke taken en (b) kindercare.

Het ontstaan van de verdeling van onbetaalde arbeid

Hoe ontstaat überhaupt de verdeling van onbetaalde arbeid binnen een gezin? In het artikel van Siegers en Tjebbes (1983) wordt gepoogd een verklaring te geven voor deze verdeling. Dit wordt gedaan aan de hand van een overkoepelend theoretisch raamwerk dat bekendstaat als de kosten-baten-theorie. De hoofdassumptie van deze theorie houdt in dat personen en groepen het gedrag vertonen dat voor hen de meeste baten oplevert en de minste kosten met zich meedraagt. In het model zijn baten alle uitkomsten van gedrag die als positief worden ervaren en kosten alle uitkomsten die als negatief worden ervaren. Het

is dus in essentie een model dat een economisch karakter heeft en er van uit gaat dat individuen hun winst (dat wil zeggen de waargenomen baten minus de waargenomen kosten van gedrag) willen maximaliseren. Winst is hier een overkoepelende term die kan variëren van financiële hulpbronnen tot positieve bekrachtiging van de omgeving ofwel individuele voldoening die men krijgt van bepaald gedrag. De winst die men denkt te behalen bij het verrichten van onbetaalde arbeid is afhankelijk van een viertal factoren. Ten eerste zijn er factoren van psychische aard. Hieronder vallen individueel verworven normen en attitudes alsmede de voldoening die men haalt uit het verrichten van huishoudelijk werk of zorg voor kinderen. Ten tweede spelen sociale factoren een rol. Hieronder vallen 3 deelfactoren. Maatschappelijke normen en waarden ten aanzien van het doen van betaalde en onbetaalde arbeid zijn van belang, alsmede het verschil in verantwoordelijkheid voor het verkrijgen van inkomen tussen man en vrouw. Tevens spelen de status en de macht die worden gekoppeld aan het verrichten van betaalde en onbetaalde arbeid een rol. De derde factor die wordt genoemd is een factor met betrekking tot fysieke aspecten zoals verworven vaardigheden en fysieke capaciteiten. Tot slot wordt er een financiële factor genoemd die slaat op de discrepantie in uurloon tussen de geslachten.

Hoe komt het nu dat de verdeling van onbetaalde arbeid scheef is? Psychische factoren slaan vooral op het feit dat mannen en vrouwen op een verschillende manier worden opgevoed. Jongens worden aangemoedigd om het inkomen te verwerven en meisjes om huishoudelijke taken en kindzorg tot zich te nemen. Gedragingen die om overeenstemming zijn met de manier waarop de geslachten zijn opgevoed leveren meer psychologische voldoening op. Omdat er in de Turkse en Marokkaanse cultuur een meer traditionele verdeling is van de rollen die geslachten vervullen, zal gedrag dat conform is met deze traditionele geslachtsrol meer psychologische voldoening opleveren in vergelijking met dit gedrag bij autochtone Nederlanders. Sociale factoren staan hiermee in verbintenis en dicteren dat het doen van huishoudelijk werk voor mannen veelal status verlagend is. Bovendien kan de man een beroep doen op deze norm en zeggen dat het huishouden geen 'mannelijke' taak is. Turkse en Marokkaanse mannen die zich niet naar hun voorgeschreven rol gedragen, zullen daardoor waarschijnlijk meer sociale afkeuring ervaren dan autochtone Nederlanders (Bos, Picavet & Sandfort, 2012). Fysieke factoren kunnen bijvoorbeeld slaan op het feit dat mannen na het verrichten van betaalde arbeid vermoeid zijn en zich daardoor minder geroepen voelen om te helpen bij het huishouden. Ook zijn vaardigheden omtrent het huishouden bij mannen minder goed aangeleerd dan bij vrouwen. Wederom is hier de verwachting dat het aanmoedigen van een meer traditionele rolverdeling (en het afkeuren van een meer egalitaire verdeling) er toe leidt dat Turkse en Marokkaanse mannen minder bedreven zullen zijn in huishoudelijke taken en zorg voor het kind in vergelijking met autochtone Nederlandse mannen. Omdat mannen zich meer geroepen voelen om de rol van kostwinner te vervullen, zijn zij meer gericht op het volgen van een opleiding voor arbeid die betaalde dan vrouwen. Dit draagt bij aan verschillen in potentieel uurloon tussen mannen en vrouwen. Deze financiële factor draagt bij aan het ontstaan van een verdeling van arbeid, waarbij de man zich meer richt op betaalde arbeid en de vrouw zich meer richt op onbetaalde arbeid. De komst van kinderen leidt tot een vergrote vraag naar zowel betaalde als onbetaalde arbeid. Hierdoor nemen de

voordelen van een rolverdeling toe. Op deze manier zorgt de aanwezigheid van kinderen voor niet alleen meer huishoudelijk werk dat verricht wordt door vrouwen maar ook meer betaalde arbeid die verricht wordt door mannen. De theorie veronderstelt dat deze factoren interacteren met elkaar om de taakverdeling te produceren die een gegeven gezin heeft. Omdat Turkse en Marokkaanse gezinnen door de bovengenoemde factoren bij voorbaat een meer traditionele verdeling hebben, zal de komst van kinderen er voor zorgen dat deze verdeling nog strikter wordt in vergelijking met autochtone Nederlanders. Hoewel dit model zoals hierboven is vermeld een meer economisch uitgangspunt heeft zijn het met name de onderling verbonden psychische en sociale factoren die bijdragen aan het ontstaan van de verdeling van onbetaalde arbeid van belang voor dit onderzoek. Met deze psychologische en sociale factoren wordt vooral gedoeld op de normen en waarden die worden opgesteld door de omgeving en de invloed hiervan op de psyche en daarmee het gedrag van mensen.

Opleidingsniveau en verdeling van onbetaalde arbeid

Omdat hoger onderwijs zorgt voor een meer liberale houding (Hyman & Wright, 1979; van de Vijver, 2007), is het zo dat hoogopgeleiden vaak modernere waarden hebben dan lager opgeleiden en minder waarde hechten aan de opvatting van man als kostwinner van het gezin (Cunningham, 2008). Opleidingsniveau en onderwijs hebben op meerdere manieren effect op een meer egalitair wereldbeeld. De didactische en sociale leerprocessen dragen bij aan het verkrijgen van meer liberale en moderne waarden. Ook vergroot scholing zowel het vermogen om complexe zaken aan te kunnen, als kennis over de samenleving. Hierdoor leren hoogopgeleiden een meer kritische en gebalanceerde kijk op zaken te ontwikkelen. Daar komt nog bij dat hoger onderwijs op zichzelf ook een liberaliserende ervaring is. Vergeleken met lager opgeleiden doen hoogopgeleiden meer ‘moderne’ waarden op omdat ze actiever zijn in organisaties en verenigingen, ze vaker reizen, en ze meer lezen. (Sieben & Halman, 2011). Door deze meer moderne kijk op de wereld is het aannemelijk dat hoogopgeleiden er een minder traditionele verdeling van huishoudelijke taken en kindercare er op na zullen houden. Ten tweede is het zo dat hoogopgeleide vrouwen vaker een baan hebben dan lager opgeleide vrouwen (van der Valk & Boelens, 2004). Op het moment dat een vrouw een baan heeft, heeft zij minder tijd om onbetaalde arbeid ofwel huishoudelijke taken uit te voeren. Onze verwachting is dat de liberale houding en de tijndeling zich uit in een meer gelijke verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid tussen de man en de vrouw in hoogopgeleide gezinnen. Daarbij komt dat allochtonen in vergelijking met autochtonen vaker laag opgeleid zijn (CBS, 2014). In relatie tot dit onderzoek is de bijdrage hiervan dat allochtonen omdat zij gemiddeld lager opgeleid zijn dus ook traditioneler zijn. Met andere woorden de verwachting is dat op het moment dat opleiding aan de analyse wordt toegevoegd, het effect van etniciteit op traditionaliteit dan wel kleiner wordt zo niet helemaal verdwijnt. Dit heeft tot de volgende hypothesen geleid:

Hypothese 2:

Hoogopgeleiden hebben in vergelijking met lager opgeleiden een minder traditionele verdeling van (a) huishoudelijke taken en (b) kinderopvang.

Hypothese 3

Het effect van etniciteit op een traditionele verdeling van (a) huishoudelijke taken en (b) kinderopvang neemt af, wanneer men opleidingsniveau in beschouwing neemt.

Tijd in Nederland

Het effect van tijd in Nederland op de verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang kan worden verklaard aan de hand van de assimilatietheorie (Scheepers & Coenders, 1996). Deze theorie stelt dat wanneer etnische groeperingen met elkaar in contact komen in een maatschappij, zij met elkaar in conflict komen. Deze conflicten worden echter mettertijd opgelost, doordat etnische minderheden zich langzaam maar zeker aanpassen aan de heersende cultuur van de etnische meerderheid. Dit wordt in de sociologische traditie assimilatie genoemd. Het proces van assimilatie verloopt volgens deze theorie langs een verscheidenheid aan dimensies. Het overnemen van de Nederlandse taal en gebruikelijke manieren van omgaan met elkaar wordt culturele assimilatie genoemd. Structurele assimilatie doet zich voor wanneer Turken en Marokkanen deelnemen aan netwerken van autochtone Nederlanders. Wanneer er huwelijken worden gesloten tussen individuen van Nederlandse en Turkse of Marokkaanse komaf spreekt men van huwelijkse assimilatie. Toenemende identificatie met de dominante Nederlandse identiteit door minderheden staat bekend als identificatie-assimilatie. Het geleidelijk verdwijnen van vooroordelen en discriminatie van etnische minderheden wordt respectievelijk attitude- en gedragsassimilatie genoemd. Wanneer er geen sprake meer is van conflict tussen de etnische meerderheid en etnische minderheden in een samenleving spreekt men tenslotte over burgerlijke assimilatie. Het moge duidelijk zijn dat deze vormen van assimilatie met elkaar samengaan en elkaar kunnen versterken. De hoofdassumptie van de theorie is dat wanneer er sprake is van vriendschappen tussen de etnische meerderheid en minderheden, het proces van assimilatie min of meer uit zichzelf zal leiden tot een opname van etnische minderheden in de heersende cultuur van een maatschappij. Kijkende naar onze afhankelijke variabele denken wij dat met name culturele assimilatie van toepassing zal zijn. Om specifieker te zijn is het verkrijgen van Nederlandse omgangsvormen hier van belang, in de zin dat Turken en Marokkanen die langer in Nederland wonen meer egalitaire waarden en een meer eerlijke verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang zullen vertonen.

Een andere theorie die zich buigt over het overnemen van culturele elementen van de meerderheid door minderheden is de acculturatietheorie. Deze theorie verschilt van de assimilatietheorie in de zin dat deze zich niet richt op aanvankelijk conflict tussen etnische minderheden en de meerderheid in een maatschappij. Daarnaast gaat deze theorie niet uit van een ‘opname’ van de minderheid in de meerderheid op onder andere cultureel gebied. Met acculturatie wordt de overname van aspecten van een vreemde cultuur onder groepen die gedurende lange tijd met elkaar in contact staan bedoeld. De theorie stelt dus dat het overnemen van cultuur wederzijds is, in tegenstelling tot de assimilatietheorie. De verwachting is hierbij wel dat minderheden in vergelijking met de meerderheid meer culturele elementen zullen overnemen en daardoor het meest zullen veranderen. Acculturatie kan worden uitgesplitst naar collectieve en psychologische acculturatie. Dit onderscheid is nuttig omdat acculturatie op groepsniveau kan verschillen met acculturatie op individueel niveau. De invloed die acculturatie op groepsniveau heeft op ieder groepslid kan namelijk variëren (Berry & Sam, 1997). In het kader van het onderzoek is de verwachting dat met name psychologische ofwel individuele acculturatie van Turkse en Marokkaanse Nederlanders invloed heeft op de verdeling van kinderopvang en huishoudelijke taken. Evenals bij de assimilatietheorie wordt hier de overname van Nederlandse culturele waarden en de daarbij horende gedragingen van Turkse en Marokkaanse Nederlanders bedoeld. Deze theorieën hebben tot de volgende hypothese over het effect van de tijd die men in Nederland woont en de verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang geleid:

Hypothese 4:

Turkse en Marokkaanse Nederlanders die langer in Nederland wonen kennen een minder traditionele verdeling van (a) huishoudelijke taken en (b) kinderopvang.

Data en Methoden

Data

Om onze hypothesen te toetsen aan de werkelijkheid maken we gebruik van de data van de Nederlandse Levensloopstudie, ook wel bekend als NELLS. Het onderzoek is uitgevoerd onder Nederlanders tussen de 15 en 45 jaar en richt zich algemeen gesproken op de attitudes die mensen er op nahouden en de situatie waarin zij leven. De vragenlijst legt de nadruk op 3 sociologische thema's te weten: sociale cohesie, normen en waarden en ongelijkheid. De website van de Radboud Universiteit vermeldt een aantal kenmerken van het onderzoek. Zo kent de studie een longitudinaal karakter waar aanvankelijk sprake was van 4 waves die 2 jaar uit elkaar zaten. Wat betreft methodiek wordt er zowel gebruik gemaakt van face-to-face interviews als digitale afname van de vragenlijst. Daarbij is er sprake van een grootschalige studie, waarbij de eerste wave 5312 respondenten telde. Tevens is er gezorgd voor een oversampling van etnische minderheden, wat de data bij uitstek geschikt maakt om verschillen te onderzoeken tussen allochtone en autochtone Nederlanders. Tot slot is de verkregen data voor iedereen toegankelijk. Voor ons onderzoek wordt gebruik gemaakt van de eerste wave. Op de website wordt een aantal belangrijke onderwerpen van de vragenlijst aangehaald. Met betrekking tot ons onderzoek zijn vooral de onderwerpen 'onderwijs, werk en vrije tijd' en 'partner, gezin en kinderen' van belang.

In tabel 1 is te zien dat de uiteindelijke groep die overblijft voor dit onderzoek 1015 respondenten telt, te weten 519 autochtonen, 264 Marokkaanse Nederlanders, en 232 Turkse Nederlanders. Er is geselecteerd op variabelen die tot relatief weinig missende waarden leidden zoals leeftijd, geslacht, opleiding en etniciteit. Echter, het creëren van gemiddeld gedrag wat betreft huishoudtaken en met name het gemiddeld gedrag betreffende de opvoeding van het kind hebben ervoor gezorgd dat het uiteindelijke aantal respondenten een stuk lager ligt. Verder zijn er kleine aanpassingen gemaakt aan de variabelen voor etniciteit en opleidingsniveau. Bij etniciteit zijn autochtonen, Turken, en Marokkanen geselecteerd. Dit resulteerde in een verlies van 455 respondenten, en bij opleidingsniveau zijn de respondenten zonder opleiding uit de data gehaald. Dit resulteerde in een verlies van 459 respondenten. Uiteraard kan er eventueel overlap zitten in mensen die en geen opleiding hebben en niet behoren tot de Turkse, Marokkaanse of autochtone bevolkingsgroep.

Tabel 1: Range, gemiddelde, en standaardafwijking van de steekproef.

	Min	Max	Mean	SE	N
Leeftijd	18	47	34	.159	1015
Vrouw	0	1			1015
Turks / Marokkaans	0	1			1015
Opleiding	1	3			1015
Gemiddelde Attitude	1	4	2.011	.019	1015
Gemiddeld Huishouden	1.25	5	3.996	.022	1015
<i>koken</i>	1	5	3.944	1.158	2812
<i>boodschappen</i>	1	5	3.489	1.156	2823
<i>schoonmaken</i>	1	5	3.970	.899	2777
<i>wassen/strijken</i>	1	5	4.295	.919	2778
Gemiddeld Kinderzorg	1	5	3.757	.0235	1015
<i>school</i>	1	5	3.687	.9502	1417
<i>wassen</i>	1	5	3.838	.937	1415
<i>ziekte kind</i>	1	5	3.937	.991	1397
<i>crèche</i>	1	5	3.728	1.075	972

Variabelen

Verdeling van huishoudelijke taken.

Voor het meten van huishoudelijke taken wordt gebruik gemaakt van 4 statements uit de NELLS dataset. Deze statements vragen de respondenten wie er vaker kookt, wie er vaker boodschappen doet, wie er vaker schoonmaakt in huis, en wie er vaker de was doet. Ook is er een statement met betrekking tot wie er vaker klusjes in huis doet. Deze is echter niet meegenomen in de analyse omdat de term ‘klusjes’ erg vaag is, en omdat de verwachting is dat dit in de praktijk niet vaak voorkomt. Omdat de antwoordcategorieën van de oorspronkelijke variabelen variëren van ‘(vrijwel) altijd door u’ tot ‘(vrijwel) altijd door partner’, zijn deze variabele eerst gehercodeerd voor alleen vrouwen zodat op de uiteindelijke variabelen een hoge score staat voor een meer traditionele verdeling van deze activiteiten. Er is een factoranalyse uitgevoerd om te bepalen of de statements die gebruikt zijn samen één onderliggende dimensie raakten. Hier kwam een sterke samenhang uit met een Chronbach’s Alpha van .846. Uiteindelijk is er een gemiddelde tot stand gekomen waarbij de variabele de gemiddelde waarde aanneemt van het beantwoorde deel van deze vier statements. Dit betekent dat respondenten die 1, 2 of 3 vragen hebben ingevuld voor de ontbrekende waarden het gemiddelde van de ingevulde vragen toegewezen hebben gekregen. Hierbij betekent een hogere score dus een meer traditionele verdeling van huishoudelijke taken.

Verdeling van kinderopvang

Voor de verdeling van kinderopvang wordt ook gebruik gemaakt van 4 statements uit de NELS data. Deze statements vragen wie het kind vaker naar bed brengt, vaker wast, vaker verzorgt tijdens ziekte, en wie het kind vaker naar de crèche brengt. Het betreft 4 vragen die gesteld zijn over de zorg voor kinderen tussen de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Omdat er opnieuw sprake is van dezelfde antwoordcategorieën als bij de verdeling van huishoudelijke taken, heeft ook hier een zelfde hercodering plaatsgevonden. Er is opnieuw een factoranalyse uitgevoerd om te bepalen of de statements die gebruikt zijn samen één onderliggende dimensie raakten. Hier kwam een sterke samenhang uit met een Chronbach's Alpha van .787. Ook hier is een gemiddelde tot stand gekomen waarbij de variabele de gemiddelde waarde aanneemt van het beantwoorde deel van deze vier statements. Dit betekent opnieuw dat respondenten die 1, 2 of 3 vragen hebben ingevuld voor de ontbrekende waarden het gemiddelde van de ingevulde vragen toegewezen hebben gekregen. Hierbij betekent een hogere score dus ook een meer traditionele verdeling van kinderopvang.

Etniciteit

Binnen dit onderzoek wordt etniciteit aangeduid als 'herkomstgroep'. Wanneer de respondent niet in Nederland is geboren en minstens één ouder ook niet, spreekt men van een eerste generatie allochtoon. Wanneer de respondent wel in Nederland is geboren en minstens één ouder ook, spreekt men van een tweede generatie allochtoon. Er wordt in dit onderzoek geen onderscheid gemaakt in eerste en tweede generatie Turken en Marokkanen omdat dit onderscheid er toe leidt dat er geen representatieve groepen zijn. Verder kan er onderscheid gemaakt worden in land of regio van oorsprong. Oorsprong wordt bepaald door het geboorteland van de moeder wanneer beide ouders buiten Nederland zijn geboren. Wanneer de moeder van de respondent in Nederland is geboren wordt land van oorsprong bepaald aan de hand van het geboorteland van de vader. Een respondent wordt gezien als iemand met een Nederlandse afkomst wanneer beide ouders zijn geboren in Nederland, ongeacht waar hij of zij zelf is geboren. Uiteindelijk worden aan de hand van deze informatie de respondenten geënclassificeerd in 2 groepen, te weten autochtonen aan de ene kant, en allochtonen bestaande uit Turken en Marokkanen aan de andere kant.

Opleidingsniveau

De variabele opleidingsniveau is onderverdeeld in de categorieën laag, midden, en hoog. In de categorie laag zitten de mensen die zowel lagere school als een vorm van middelbare school (VMBO, HAVO, VWO) afgerond hebben. De categorie midden bevat de mensen die een vorm van een MBO opleiding afgerond hebben. Onder hoog opgeleide verstaan we de mensen die HBO, Universiteit bachelor, een Master aan de Universiteit, of een promotietraject afgerond hebben. Deze verdeling is gemaakt omdat

deze aansluit op het ISCED (International Standard Classification of Education)¹. Van de variabele opleidingsniveau zijn drie dummies gemaakt te weten laag, midden, en hoog.

Aantal jaren in Nederland

Het aantal jaren in Nederland is gebaseerd op de leeftijd van de respondent min de leeftijd waarop de respondent in Nederland is komen wonen. De allochtone respondenten die hun hele leven lang al in Nederland wonen hebben op deze variabele als waarde hun leeftijd ten tijde van afname van de vragenlijst gekregen

Controlevariabelen

Genderattituden

Deze variabele bestaat uit vier statements uit de NELLS data. Deze statements zijn; een man is even geschikt om voor een baby te zorgen als een vrouw, het is onnatuurlijk als de man het huishouden doet, zowel man als vrouw moeten evenveel bijdragen aan de opvoeding van een kind, en het is goed voor een jong kind als de vader bijdraagt aan zijn of haar verzorging. Respondenten hebben hierop gereageerd door middel van een 5 punt Likertschaal waarbij 1 staat voor helemaal eens en 5 voor helemaal oneens. Van deze vier statements is een nieuwe variabele gemaakt die het gemiddelde van het beantwoorde deel van deze statements meeneemt tot een nieuw cijfer tussen de 1 en 5. Dit betekent dat respondenten die 1, 2 of 3 vragen hebben ingevuld voor de ontbrekende waarden het gemiddelde van de ingevulde vragen toegewezen hebben gekregen. In deze nieuwe variabele staat een hoger cijfer voor een meer traditionele attitude wat betekent dat de statement ‘het is onnatuurlijk als de man het huishouden doet’ in tegenovergestelde richting is meegenomen.

Attitude wordt meegenomen als controle variabele omdat door zowel attituden als gedrag mee te nemen in het onderzoek, er een zo volledig mogelijk beeld neergezet kan worden van eventuele verschillen tussen allochtonen en autochtonen.

Leeftijd

Leeftijd is in de data geoperationaliseerd als de leeftijd van de respondent in jaren, ten tijde van de afname van de eerste wave. In de analyse wordt leeftijd betrokken als controlevariabele. Dit omdat wij verwachten dat leeftijd invloed zal hebben op de verdeling van zowel huishoudelijke taken als kindzorg. Dit heeft te maken met de zogeheten ‘Second Demographic Transition’ (Lesthaeghe 2010; van de Kaa 1987). Deze transitie slaat met name op veranderingen in de patronen van seksueel en reproductief gedrag die zich

¹ Raadpleeg; <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-standard-classification-of-education.aspx> voor de volledige classificatie

voordeden sinds de uitvinding van de anticonceptiepil in 1963. De seksuele revolutie en de toenemende participatie van vrouwen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt hebben geleid tot grote demografische veranderingen in geïndustrialiseerde landen. Voorbeelden van deze veranderingen zijn een toename in het aantal vrouwen dat niet trouwt en een toename in de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt (Tijdens, 2006). Deze veranderingen worden geassocieerd met een toename in de autonomie en individualisering van vrouwen. Over de jaren heen is dus de visie die men heeft op de geslacht specifieke rollen binnen een gezin steeds meer egalitair geworden. (Fortin, 2005; Kraaykamp, 2012; Thornton & Young-DeMarco, 2001). Wat hier logischerwijs uit voortvloeit, is de verwachting dat hoe later mensen geboren zijn, hoe meer egalitair hun waarden zullen zijn en dus ook hoe meer egalitair hun rolverdeling in het huishouden zal zijn. Met andere woorden, jongere mensen zullen een meer gelijke rolverdeling binnen het huishouden hebben dan oudere mensen. Door de tijd heen hebben deze veranderingen zich verder doorgezet en zullen dus de mensen die op een later tijdstip geboren zijn meer invloed hiervan ervaren. Met andere woorden, jongere mensen zullen een gelijkere verdeling van onbetaalde arbeid hebben in hun gezin omdat dit meer overeenstemt met de opvattingen die zijn ontstaan uit de bovengenoemde ‘Second Demographic Transition’.

Geslacht

Geslacht is een dichotome variabele die bestaat uit de categorieën man en vrouw. Deze variabele is meegenomen omdat vrouwen er over het algemeen moderne opvattingen over de taakverdeling binnen het gezin op nahouden (Larsen & Long, 1988; Bryant, 2003; de Valk, 2004). Dit geldt voor zowel autochtone als allochtone Nederlanders. Omdat geslacht dus een belangrijke voorspeller is van moderne opvattingen (en dus gedragingen) is het van belang om deze te betrekken in de analyse.

Methode

Om onze hypothesen te toetsen maken we gebruik van een viertal regressieanalyses. We maken hierbij gebruik van twee afhankelijke variabelen, te weten een gemiddelde variabele voor de verdeling van kinderopvang en een gemiddelde variabele voor de verdeling van huishoudelijk werk. Hierbij is er dus bewust voor gekozen om wat betreft de afhankelijke variabele een onderscheid te maken tussen zorg voor de kinderen en huishoudelijk werk. Dit omdat er de verwachting bestaat dat de motivaties die hieraan vooraf gaan anders zullen zijn in de zin dat interactie met een kind veelal als prettiger wordt ervaren dan huishoudelijk werk. Het is hierdoor goed denkbaar dat er verschillen aan worden getroffen in de mate van een traditionele verdeling.

Voor het beantwoorden van de hoofdhypothese worden er twee regressies uitgevoerd met als afhankelijke variabelen de verdeling van kinderopvang en de verdeling van huishoudelijk werk. Per analyse worden er

twee modellen getoetst. Hierbij wordt zoals hierboven beschreven gecontroleerd voor genderattituden, leeftijd, en geslacht. Omdat de genoemde hypothesen allen gericht zijn, wordt er eenzijdig getoetst. In het eerste model van de eerste analyse wordt het effect van het al dan niet Turks, Marokkaans of autochtone Nederlander zijn op de verdeling van huishoudelijk werk getoetst. In het tweede model wordt opleidingsniveau aan de analyse toegevoegd. De tweede analyse verloopt hetzelfde, met het verschil dat de afhankelijke variabele nu de verdeling van kinderopvang wordt.

Het toetsen van de hypothese dat Turkse en Marokkaanse Nederlanders die langer in Nederland wonen een meer gelijke verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang hebben wordt eveneens getoetst aan de hand van een tweetal regressies. De regressies worden uitgevoerd op de Turkse en Marokkaanse Nederlanders van zowel de eerste als de tweede generatie. De afhankelijke variabelen zijn hier wederom de verdeling van kinderopvang en de verdeling van huishoudelijke taken. Net als bij de andere regressies wordt hier gecontroleerd voor genderattituden, leeftijd en geslacht. Tevens wordt er gecontroleerd voor opleidingsniveau, omdat (in lijn met de theorie) de verwachting is dat dit invloed heeft op de afhankelijke variabelen. Er wordt getoetst wat het effect is van het aantal jaren in Nederland op de verdeling van huishoudelijke taken. Tevens wordt getoetst wat het effect is van het aantal jaren in Nederland op de verdeling van kinderopvang.

Er is een aantal redenen waarom de keuze is gemaakt om een regressie uit te voeren. Allereerst maakt een regressieanalyse het mogelijk te kijken wat het hoofdeffect is van onze gekozen onafhankelijke variabelen. Samen met de genoemde controlevariabelen wordt het mogelijk om een voorspelling te doen van de verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang. Ook kan worden gekeken hoe groot het effect is van de onafhankelijke variabelen. De logistische methode maakt het daarbij mogelijk om opeenvolgende modellen te toetsen door het toevoegen van onafhankelijke variabelen aan de analyse. Hierdoor kan men kijken naar het totale effect van alle onafhankelijke variabelen (inclusief controlevariabelen) op de afhankelijke variabelen aan de hand van de proportie verklaarde variantie (R-square). Het meest aantrekkelijke aan de analyse is dat door het toevoegen van opleiding als onafhankelijke variabele er kan worden nagegaan of het hoofdeffect van etniciteit hierdoor afneemt. Dit maakt het bij uitstek geschikt voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag zoals deze staat omschreven in de inleiding. Het is hierbij mogelijk dat het hoofdeffect van etniciteit afneemt. Ook kunnen eventuele significante verschillen die veroorzaakt worden door etniciteit minder significant worden of zelfs niet meer significant zijn.

Resultaten

Tabel 2 en 3 geven de beschrijvende statistieken weer voor de gebruikte autochtone en allochtone groep. Kijkend naar de waarden op de afhankelijke variabelen zijn er geen opmerkelijke verschillen te ontdekken. Echter, wanneer men kijkt naar de afzonderlijke items waaruit de afhankelijke variabelen bestaan is er een aantal dingen die opvallen. Het meest opvallende is dat de gemiddelde waarde voor de traditionele verdeling van boodschappen doen hoger is voor autochtonen dan voor allochtonen. Dit betekent dat autochtonen in de steekproef er wat betreft deze taak een meer traditionele verdeling op nahouden. Verder scoren allochtonen gemiddeld gezien hoger op het item voor koken dan autochtonen. De gemiddelde waarden op de items voor kinderopvang laten een verdeling zien die meer naar verwachting is wanneer men kijkt naar de literatuur. Hoewel er sprake is van waarneembare verschillen, zijn deze niet groot.

Tabel 2: Range, gemiddelde, en standaardafwijking van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders.

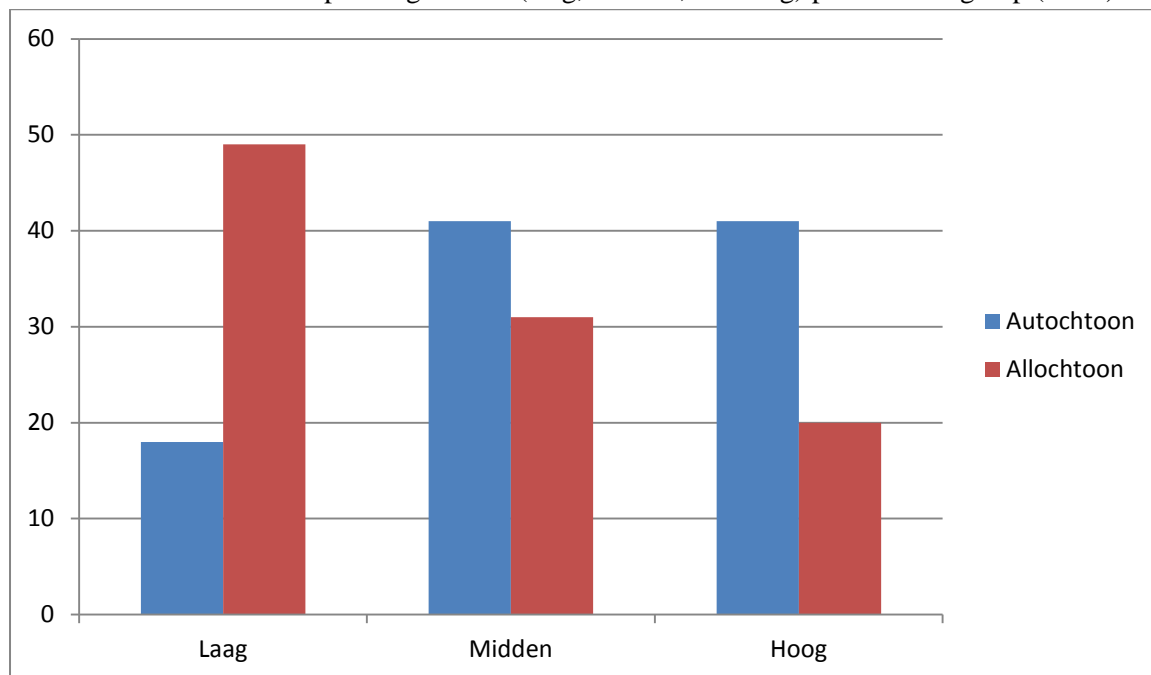
	Min	Max	Mean	SE	N
Leeftijd	21	45	33.48	.227	496
Vrouw	0	1			496
Turks / Marokkaans	0	1			496
Opleiding	1	3			496
Gemiddelde Attitude	1	3.75	2.113	.027	496
Gemiddeld Huishouden	1	5	3.959	.030	496
<i>koken</i>	1	5	4.296	.889	490
<i>boodschappen</i>	1	5	3.186	1.151	495
<i>schoonmaken</i>	1	5	4.039	.849	493
<i>wassen/strijken</i>	1	5	4.339	.810	492
Gemiddeld Kinderzorg	1	5	3.844	.036	496
<i>school</i>	1	5	3.740	.929	493
<i>wassen</i>	1	5	3.897	.941	495
<i>ziekte kind</i>	1	5	3.928	1.006	488
<i>crèche</i>	1	5	3.658	1.062	307
Jaren in Nederland	0	44	21.440	.460	496

Tabel 3: Range, gemiddelde, en standaardafwijking van de autochtone Nederlanders.

	Min	Max	Mean	SE	N
Leeftijd	18	47	34.59	.221	519
Vrouw	0	1			519
Turks / Marokkaans	0	1			519
Opleiding	1	3			519
Gemiddelde Attitude	1	4	1.914	.026	519
Gemiddeld Huishouden	1.25	5	4.031	.031	519
<i>koken</i>	1	5	3.969	1.089	518
<i>boodschappen</i>	1	5	3.732	1.112	518
<i>schoonmaken</i>	1	5	4.037	.833	509
<i>wassen/strijken</i>	1	5	4.400	.866	512
Gemiddeld Kinderzorg	1	5	3.674	.0230	519
<i>school</i>	1	5	3.457	.825	519
<i>wassen</i>	1	5	3.645	.832	516
<i>ziekte kind</i>	1	5	3.885	.928	506
<i>crèche</i>	1	5	3.711	1.038	391
Jaren in Nederland	18	47	34.59	.221	519

Grafiek 1 geeft de percentages van drie opleidingsniveau per groep weer. Kijkend naar verschillen tussen de groepen is conform de literatuur te zien dat er een aanzienlijk groter percentage Turken en Marokkanen laagopgeleid is in vergelijking met autochtone Nederlanders. Wat betreft de midden categorie zijn deze verschillen kleiner maar alsnog aanwezig. Ten slotte laat ook de categorie ‘hoog’ aanzienlijke verschillen zien. Daarnaast is er binnen de groepen een andere verdeling wat betreft opleidingsniveau. Waar de allochtone groep aflopende percentages laat zien wanneer men van de categorie ‘laag’ naar ‘hoog’ gaat, is dit verhaal anders voor de autochtone groep. Hier is te zien dat er weinig laagopgeleide autochtonen in de steekproef zitten. Daarbij laten de categorie ‘midden’ en ‘hoog’ hetzelfde percentage zien.

Grafiek 1: Verschillen in opleidingsniveau (laag, midden, en hoog) per etnische groep (in %).

Etniciteit en mate van traditionele verdeling van huishoudelijke taken

Tabel 4 laat de resultaten van de eerste regressie analyse zien. Model 1 geeft de relatie met etniciteit weer. Tegen de verwachtingen in scoren allochtonen lager op een traditionele verdeling van huishoudelijke taken ($b = -.117$; $t = -2.765$; $p = .003$). Hypothese 1A wordt hiermee niet bevestigd. Turkse en Marokkaanse Nederlanders hebben wat huishoudelijke taken betreft een meer egalitaire verdeling.

Model 2 laat zien dat er een significant effect is van opleidingsniveau op de traditionele verdeling in huishoudelijke taken. Het blijkt dat zowel laagopgeleiden als midden opgeleiden significant verschillen van hoogopgeleiden wat betreft huishoudelijke taken. Laagopgeleiden zijn in de analyse traditioneler in vergelijking met hoogopgeleiden ($b = .248$; $t = 4.524$; $p < .001$). En ook midden opgeleiden zijn in de analyse traditioneler in vergelijking met hoogopgeleiden ($b = .212$; $t = 4.177$; $p < .001$). Hypothese 2A wordt hiermee bevestigd. Hoogopgeleiden hebben in vergelijking met lager opgeleiden een meer egalitaire verdeling van huishoudelijke taken.

Model 2 geeft ook de relatie met etniciteit weer na toevoegen van opleiding ($b = -.168$; $t = -3.792$; $p < .001$). Na het toevoegen van opleidingsniveau in tabel 4 verandert R-square van .088 naar .110, en deze verandering is significant. Er is dus bewijs dat het toevoegen van opleidingsniveau de proportie verklaarde variantie vergroot (R-square change = .022, F-change = 12.216, $p < .001$). Het regressie coëfficiënt van etniciteit verandert door het toevoegen van opleiding aan de analyse van -.117 naar -.168 en wordt tevens

significanter. Hypothese 3A wordt dus niet bevestigd. Het negatieve effect van etniciteit op de mate van de traditionele verdeling van huishoudelijke taken neemt niet af na het toevoegen van opleiding maar wordt juist groter.

Tabel 4: Regressie van etniciteit en opleidingsniveau op de verdeling van huishoudelijke taken (N=1015)

Huishouden	Model 1		Model 2	
	B	SE	B	SE
Turks / Marokkaans	-.117**	.042	-.168***	.044
Opleiding				
<i>Laag</i>			.248***	.055
<i>Midden</i>			.212***	.051
Leeftijd	-.002	.004	-.001	.004
Vrouw	.250***	.044	.247***	.043
Gemiddelde Attitude	.293***	.036	.279***	.035

* p < .05
 ** p < .01
 *** p < .001

Etniciteit en mate van traditionele verdeling van kinderopvang

Tabel 5 laat de resultaten van de tweede regressie analyse zien. Model 1 geeft de relatie met etniciteit weer. Er is te zien dat conform de literatuur allochtonen significant hoger scoren op een traditionele verdeling van kinderopvang ($b = .136$; $t = 2.967$; $p = .002$). Dit levert bewijs voor hypothese 1B. Turkse en Marokkaanse Nederlanders hebben in vergelijking met autochtone Nederlanders een meer traditionele verdeling van kinderopvang.

Na het toevoegen van opleidingsniveau in model 2 verandert R-square van .092 naar .120, en deze verandering is significant. Er is dus bewijs dat het toevoegen van opleidingsniveau de proportie verklaarde variantie vergroot (R-square change = .033, F-change = 19.025, $p < .001$). Model 2 laat zien dat er een significant effect is van opleidingsniveau op de traditionele verdeling van kinderopvang. Het blijkt dat zowel laagopgeleiden als midden opgeleiden significant verschillen van hoogopgeleiden wat betreft kinderopvang. Laagopgeleiden zijn in de analyse traditioneler in vergelijking met hoogopgeleiden ($b = .348$; $t = 5.928$; $p < .001$). Midden opgeleiden zijn in de analyse traditioneler in vergelijking met hoogopgeleiden ($b = .257$; $t = 4.715$; $p < .001$). Dit levert bevestiging voor hypothese 2B. Hoogopgeleiden hebben in vergelijking met lager opgeleiden een meer egalitaire verdeling van kinderopvang.

Model 2 geeft ook de relatie met etniciteit weer na het toevoegen van opleiding ($b = .061$; $t = 1.276$; $p = .101$). Het regressie coëfficiënt van etniciteit verandert door het toevoegen van opleiding aan de analyse van .136 naar .061. Ook verliest de coëfficiënt haar significantie. Dit levert tevens bewijs voor het feit dat opleiding het effect van etniciteit op de verdeling van kinderopvang doet afnemen of zelfs laat verdwijnen.

Hypothese 3B wordt hiermee bevestigd. De toevoeging van opleiding aan de regressie zorgt ervoor dat het effect van etniciteit op de verdeling van kindzorg afneemt.

Tabel 5: Regressie van etniciteit en opleidingsniveau op de verdeling van kindzorg (N=1015)

Kinderzorg	Model 1		Model 2	
	B	SE	B	SE
Turks / Marokkaans				
Opleiding				
<i>Laag</i>	.136**	.046	.061	.048
<i>Midden</i>			.348***	.059
			.257***	.055
Leeftijd	.003	.005	.005	.005
Vrouw	.305***	.047	.302***	.046
Gemiddelde Attitude	.286***	.034	.265***	.038

* p < .05
 ** p < .01
 *** p < .001

Jaren in NL en mate van traditionele verdeling van huishoudelijke taken

Tabel 6 toont het effect van het aantal jaren dat Turken en Marokkanen in Nederland wonen op de verdeling van huishoudelijke taken.

De relatie tussen aantal jaren in Nederland en de mate van traditionele verdeling van huishoudelijke taken is niet significant ($b = .002$; $t = .666$; $p = .242$)². Dit wil zeggen dat hypothese 4A niet wordt bevestigd.

Turkse en Marokkaanse Nederlanders die langer in Nederland wonen hebben een even traditionele verdeling van huishoudelijke taken als Turkse en Marokkaanse Nederlanders die minder lang in Nederland wonen.

Wat wederom opvalt is dat het effect van onze controlevariabelen voor opleidingsniveau significant is. Zo blijkt dat de mate van traditionele verdeling van huishoudelijke taken van laagopgeleiden significant verschilt van die van hoogopgeleiden ($b = .328$; $t = 4.235$; $p < .001$) evenals die van midden opgeleiden ten opzichte van hoogopgeleiden ($b = .188$; $t = 2.223$; $p = .015$). Opnieuw is te zien dat opleidingsniveau hier een invloedrijke rol speelt.

² Een aanvullende analyse zonder controlevariabele is uitgevoerd. Deze analyse leverde ook geen significante resultaten op.

Tabel 6: Regressie van jaren in Nederland op de verdeling van huishouden.

Huishouden			
		B	SE
Jaren in Nederland		.002	.003
Opleiding	<i>Laag</i>	.328***	.078
	<i>Midden</i>	.188*	.084
Leeftijd		-.005	.006
Vrouw		.286***	.064
Gemiddelde		.210***	.051
Attitude			
*	p < .05		
**	p < .01		
***	p < .001		

Jaren in NL en mate van traditionele verdeling van kinderopvang

Tabel 7 toont het effect van het aantal jaren dat Turken en Marokkanen in Nederland wonen op de verdeling van kinderopvang. De relatie tussen aantal jaren in Nederland en de mate van traditionele verdeling van kinderopvang is niet significant ($b = -.002$; $t = -.640$; $p = .268$)³. Hypothese 4B wordt hiermee tevens niet bevestigd. Turkse en Marokkaanse Nederlanders die langer in Nederland wonen hebben een even traditionele verdeling van kinderopvang als Turkse en Marokkaanse Nederlanders die minder lang in Nederland wonen.

Wat wel opvalt is dat het effect van onze controlevariabelen voor opleidingsniveau significant is. Zo blijkt dat de mate van traditionele verdeling van kinderopvang van laagopgeleiden significant verschilt van die van hoogopgeleiden ($b = .476$; $t = 5.202$; $p < .001$) evenals die van midden opgeleiden ten opzichte van hoogopgeleiden ($b = .284$; $t = 2.849$; $p = .003$). Ook hier is te zien dat opleidingsniveau een belangrijke rol speelt.

³ Een aanvullende analyse zonder controlevariabele is uitgevoerd. Deze analyse leverde ook geen significante resultaten op.

Tabel 7: Regressie van jaren in Nederland op de verdeling van kinderopvang.

Kinderopvang			
		B	SE
Jaren in Nederland		-.002	.004
Opleiding	<i>Laag</i>	.476***	.091
	<i>Midden</i>	.284**	.100
Leeftijd		.009	.008
Vrouw		.396***	.076
Gemiddelde Attitude		.146**	.061

* p < .05
 ** p < .01
 *** p < .001

Conclusie en discussie

In dit artikel is gepoogd een antwoord te geven op de vraag tot in hoeverre etniciteit (het al dan niet Turks of Marokkaans zijn in Nederland) invloed heeft op het hebben van een traditionele verdeling van zowel kindercare als huishoudelijke taken. Deze twee vormen van onbetaalde arbeid zijn apart geanalyseerd. Er is een vergelijking gemaakt tussen autochtone en allochtone Nederlanders. Dit omdat Marokkaanse en Turkse Nederlanders in de literatuur naar voren komen als een groep met meer traditionele waarden en een meer traditionele verdeling van taken binnen het gezin. In zowel de Marokkaanse als de Turkse cultuur is het gebruikelijk dat de man de rol van broodwinner aanneemt en de vrouw zich meer ontfermt over de zorg voor de kinderen en het huishouden doet. In de Nederlandse cultuur wordt daarentegen een meer eerlijke verdeling van huishoudelijke taken en kindercare nagestreefd als gevolg van meer egalitaire waarden (van de Vijver, 2007; De Graaf et al, 2011; Röder, 2011). Daarnaast blijkt uit de literatuur dat hoogopgeleiden in vergelijking met lager opgeleiden er een meer egalitaire verdeling van huishoudelijke taken en kindercare hebben. Dit proces zou verlopen via het verkrijgen van een meer verfijnde en meer complexe blik op een verscheidenheid maatschappelijke zaken alsmede het ontwikkelen van een liberale ofwel moderne attitudes (Hyman & Wright, 1979; van de Vijver, 2007; Sieben & Halman, 2011). Dit leidt er toe dat individuen die hoger zijn geschoold ook een meer moderne en dus een meer egalitaire verdeling van huishoudelijke taken en kindercare hebben. Om die reden is het interessant om na te gaan of etnische verschillen blijven bestaan wanneer opleidingsniveau aan de analyse wordt toegevoegd. Hierbij is gekeken naar hoe het effect van etniciteit verandert als men opleidingsniveau in beschouwing neemt. Daarnaast is er onder Turkse en Marokkaanse Nederlanders gekeken naar het effect van het aantal jaren dat zij in Nederland wonen op het hebben van een traditionele verdeling van kindercare en huishoudelijke taken. Dit in een poging om na te gaan of er sprake is van assimilatie dan wel acculturatie onder deze groep allochtonen in Nederland (Scheepers & Coenders, 1996; Berry & Sam, 1997).

De allereerste verwachting was dat Turkse en Marokkaanse Nederlanders er wat betreft kindercare en huishoudelijke taken een meer traditionele verdeling op na zouden houden. Voor kindercare werd deze hypothese bevestigd. Dit is overeenkomstig met wat voorgaand onderzoek heeft aangetoond. De verdeling van huishoudelijke taken daarentegen bleek tegen de verwachting in minder traditioneel te zijn bij Turkse en Marokkaanse Nederlanders. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat deze respondenten in vergelijking met autochtone Nederlanders hoger scoorden op het item over de verdeling van het boodschappen doen, en dat dit de score op het gemiddelde van de items over huishoudelijke taken heeft beïnvloed. Vervolgens werd gekeken wat het effect van opleidingsniveau is op de mate van een traditionele verdeling van huishoudelijke taken en kindercare. De verwachting hierbij was dat een hoger opleidingsniveau zou leiden tot een minder traditionele verdeling van huishoudelijke taken en kindercare. Hieruit kwam naar voren dat hoogopgeleiden (individuen die HBO of hoger hebben afgerond) in vergelijking met lager opgeleiden er wat betreft huishoudelijke taken en kindercare een minder traditionele verdeling op nahouden, wat de verwachting bevestigt. Dit betekent dat hoogopgeleiden meer

moderne of liberale waarden verkrijgen tijdens hun educatie en dat dit terug te zien is in de verdeling van onbetaalde arbeid. De centrale hypothese van dit artikel betreft de verwachting dat het positieve effect van het al dan niet Turks of Marokkaans zijn op een traditionele verdeling afneemt na opleidingsniveau in beschouwing te nemen. Wat betreft de verdeling van kinderopvang zorgt het toevoegen van opleidingsniveau aan de analyse voor het verdwijnen van het positieve effect van etniciteit. Dit betekent dat opleidingsniveau naar voren gekomen is al een belangrijkere determinant voor de verdeling van kinderopvang dan etniciteit. Met name Turken en Marokkanen die minimaal HBO hebben afgerond kennen een egalitaire verdeling van kinderopvang. Dit is met name goed nieuws voor de culturele integratie van hoogopgeleide Turken en Marokkanen. Echter is zoals eerder vermeld een aanzienlijk deel van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders laagopgeleid. Dit is dan ook een groep die meer aandacht verdient als het gaat de verdeling van zorg voor kinderen. Voor de verdeling van huishoudelijke taken is dit verhaal wat ingewikkelder. Zoals hierboven is vermeld was er sprake van een negatief effect van het al dan niet Turks of Marokkaans zijn op de mate van een traditionele verdeling. Na opleiding aan de analyse toe te voegen werd dit negatieve effect nog groter. Turkse en Marokkaanse Nederlanders houden er dus een meer egalitaire verdeling van huishoudelijke taken op na dan autochtone Nederlanders. Dit kan betekenen dat zij de egalitaire waarden en gedragingen die wij koesteren in Nederland zich meer eigen hebben gemaakt dan dat het geval is bij autochtonen. Er kan wat betreft huishoudelijke taken dan ook worden gesproken van een succesvolle culturele integratie. Een andere verklaring voor het toenemen van het negatieve effect van het al dan niet Marokkaans of Turks zijn kan zijn dat er sprake was suppressie voordat opleiding aan de analyse werd toegevoegd. Wat betreft de verdeling van huishoudelijke taken kan worden geconcludeerd dat zowel opleidingsniveau als etniciteit determinanten zijn van de mate van een traditionele verdeling. Daarnaast is er onder Turkse en Marokkaanse Nederlanders onderzocht wat het effect is van de tijd die men in Nederland woont op de verdeling van kinderopvang en huishoudelijke taken. Hierbij was de verwachting dat naarmate Turken en Marokkanen langer in Nederland wonen, zij er een minder traditionele verdeling van huishoudelijke taken en kinderopvang op na zouden houden. Voor zowel kinderopvang als huishoudelijke taken werd deze verwachting niet bevestigd. Er is in het onderzoek dus geen bevestiging gevonden voor assimilatie of acculturatie onder Turkse en Marokkaanse Nederlanders. Wat betreft het ontbreken van bewijs voor assimilatie of acculturatie onder Turken en Marokkanen kan worden vermeld dat dit wellicht komt doordat de leeftijdsrange van deze groep van 21 tot 45 jaar loopt. Dat wil zeggen dat er wellicht wel een effect was gevonden wanneer oudere Turken en Marokkanen deel hadden uitgemaakt van de steekproef. Op deze manier worden er namelijk respondenten betrokken die in een tijdsperiode leefden waarin de 'Second Demographic Transition' (Lesthaeghe 2010; van de Kaa 1987) nog in de kinderschoenen stond. In andere woorden zijn zij geboren in een tijd waarin de verschuiving van traditionele waarden en gedragingen naar meer moderne waarden en gedragingen plaatsvond. Daardoor is het mogelijk dat zij er een meer traditionele verdeling van onbetaalde arbeid op nahouden.

De vraag is echter of de resultaten van dit onderzoek gegeneraliseerd mogen worden naar de Nederlandse maatschappij (en daarbuiten). Er zijn een aantal redenen te noemen waardoor de

onderzoeksresultaten wellicht niet van toepassing kunnen zijn op het al dan niet bestaan van verschillen tussen allochtonen en autochtonen in Nederland. Allereerst is de vragenlijst die is gebruikt een lange en uitputtende vragenlijst. Veel van de vragen gaan uit van een redelijke beheersing van de Nederlandse taal. Het is goed mogelijk dat de allochtone respondenten van het NELLS-onderzoek bij voorbaat al meer ‘vernederlandst’ zijn en daardoor ook meer egalitaire waarden en gedragingen hebben. In andere woorden is er geen sprake van een aselechte steekproef. Dit is terug te zien in de beschrijvende statistieken, onder meer wanneer men kijkt naar de verdeling van opleidingsniveaus tussen Turken en Marokkanen enerzijds, en autochtone Nederlanders anderzijds. Hier is onder andere te zien dat er grote verschillen zijn tussen het percentage hoogopgeleide autochtonen en het percentage laagopgeleide allochtonen. Daarbij is er sprake van een aanzienlijk aantal missende waarden op de gebruikte items voor variabele omtrent de verdeling van kinderopvang en huishoudelijke taken. In een poging om zoveel mogelijk respondenten te betrekken in de analyse is er dan ook voor gekozen om respondenten die niet alle items hadden ingevuld het gemiddelde toe te wijzen van de items die wel zijn ingevuld. Voor de twee afhankelijke variabelen is gebruik gemaakt van een gemiddelde op items die over hetzelfde concept gaan. Dit zou eventueel kunnen leiden tot een vertekening van de resultaten. Specifieker gesproken zijn de items die zijn gebruikt over kinderopvang voor het kind enkel van toepassing op kinderen in de leeftijdscategorie 0 tot 4 jaar. De vraag is hierbij of de resultaten voor kinderopvang hetzelfde zouden zijn als oudere kinderen in de analyse waren betrokken. Bovendien blijft bij ieder onderzoek dat gebruik maakt van vragenlijsten het risico op sociale wenselijkheid bij het invullen van de vragenlijsten bestaan. Zo rapporteren in onze steekproef vrouwen in vergelijking met mannen gemiddeld genomen een meer traditionele verdeling van zowel kinderopvang als huishoudelijke taken. Hoewel het gecompliceerd is om te achterhalen welke van de respondenten deel zijn van hetzelfde gezin, is het in ieder geval goed mogelijk dat mannen zichzelf als meer egalitair zien dan dat ze in werkelijkheid zijn. Het is tevens van belang om te vermelden dat dit onderzoek het gebruik van kinderopvang niet heeft meegenomen. Dit is noemenswaardig omdat de mogelijkheid om kinderen op te vangen het (parttime) werken van vrouwen ondersteunt. Als men geen gebruik maakt van kinderopvang zorgt de komst van kinderen er voor dat er een toename is in de ‘vraag’ naar onbetaalde arbeid. Als deze vraag (grotendeels) kan worden tegemoet gekomen door gebruik te maken van kinderopvang wordt het mogelijk voor vrouwen om meer te participeren aan betaalde arbeid. Dit leidt tot een meer egalitaire verdeling van onbetaalde arbeid. Een andere variabele die niet in de analyse is betrokken is de mate van religiositeit van de respondenten. De mate waarin een individu gelovig is heeft namelijk invloed op het hebben van traditionele opvattingen over de rolverdeling van mannen en vrouwen in een gezin en daarmee ook op de verdeling van onbetaalde arbeid (Khoudja & Fleischmann, 2014).

De verschillen tussen de verdeling van kinderopvang en huishoudelijke taken duiden er op dat het nuttig kan zijn om een onderscheid te maken in de verdeling van kinderopvang en huishoudelijke taken. De assumptie hierbij is dat deze voortkomen uit dezelfde attitudes die gericht zijn op wat gepast gedrag is voor zowel een man als een vrouw. Hoewel dit zeer aannemelijk is, kunnen er alsnog verschillende motivaties zijn voor deze twee concepten. Waar huishoudelijke taken wellicht meer als een ‘vervelend

klusje' worden gezien zal zorg voor het kind waarschijnlijk meer gemotiveerd zijn door een emotionele betrokkenheid dan door een gevoel van verplichting. Vandaar is het aan te raden om bij toekomstig onderzoek naar de verdeling van onbetaalde arbeid bewust een onderscheid te maken in huishoudelijke taken en kinderopvang. Tot slot kan worden vermeld dat toekomstig onderzoek de mogelijkheid tot kinderopvang in analyses betrokken dient te worden. Het is namelijk goed denkbaar dat Turkse en Marokkaanse Nederlanders minder op de hoogte zijn van de voorzieningen die de Nederlandse overheid aanbiedt als het aankomt op kinderopvang. Dit komt vermoedelijk onder andere door het feit dat Turken en Marokkanen gemiddeld genomen lager zijn opgeleid dan autochtone Nederlanders. Door deze groep meer te informeren over de mogelijkheden tot kinderopvang kan een meer egalitaire verdeling van onbetaalde arbeid gefaciliteerd worden. Hoewel culturele integratie steeds meer aandacht heeft gekregen in onderzoek naar integratie, zijn het in dit onderzoek met name de structureel geïntegreerde Turken en Marokkanen die het meest cultureel geïntegreerd zijn. Dit levert bewijs voor het feit dat deze twee vormen van integratie nauw met elkaar zijn verbonden en dat culturele integratie deels een gevolg is van structurele integratie en vice versa. Hiermee wordt opnieuw het belang van het verminderen van de opleidingsachterstand die allochtonen in de Nederlandse samenleving hebben benadrukt.

Literatuur

Berry, J. W., & Sam, D. L. (1997). Acculturation and adaptation. In J. W. Berry, M. H. Segall, & C. Kagitçibasi (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology* (2nd ed., Vol. 3, pp. 291-326). Boston, MA: Allyn & Bacon.

Bos, H. M. W., Picavet, C., & Sandfort, T. G. M. (2012). Ethnicity, gender role beliefs, and attitudes toward gay men and lesbian women among children. *Journal of CrossCultural Psychology* 43(7), 1082–1094.

Bryant, A. N. (2003). Changes in Attitudes Toward Women's Roles: Predicting Gender-Role Traditionalism Among College Students. *Sex Roles*, 48, 131-142.

Centraal Bureau voor Statistiek (2014). Jaarrapport integratie 2014.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2016). *CBS StatLine* - Bevolking; hoogst behaald onderwijsniveau; geslacht, leeftijd en herkomst. Geraadpleegd op 15 mei 2016, van <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=82275NED&D1=0&D2=1-2&D3=1&D4=1,6-7&D5=1,7,11&D6=59&VW=T>.

Cunningham, M. (2008). Changing attitudes toward the male breadwinner, female homemaker family model: Influences of women's employment and education over the lifecourse. *Social Forces*. 87(1): 299–323.

Fortin, N.M. (2005). Gender-role attitudes and the labour-market outcomes of women across OECD countries. *Oxford Review of Economic Policy* 21(3): 416–438.

Graaf, P.M. de, M. Kalmijn, G. Kraaykamp & C.W.S. Monden (2011). Sociaal-culturele verschillen tussen Turken, Marokkanen en autochtonen: eerste resultaten van de Nederlandse LevensLoop Studie (NELLS), *Bevolkingstrends. Statistisch kwartaalblad over de demografie van Nederland*, 59, 64-71.

Hyman, H.H., & Wright, C.R. (1979). *Education's Lasting Influence on Values*. Chicago: University of Chicago Press.

van de Kaa, D. (1987). Europe's second demographic transition. *Population Bulletin*. 42. Washington, DC: Population Reference Bureau.

Khoudja, Y., Fleischmann F. (2014). Ethnic Differences in Female Labour Force Participation in the Netherlands: Adding Gender Role Attitudes and Religiosity to the Explanation. *European Sociological Review*, 2014, 1–12

Kraaykamp, G. (2012) Employment status and family role attitudes: A trend analysis for the Netherlands. *International Sociology*. 27(3): 308-329. DOI: 10.1177/0268580911423046

Larsen, K. S., & Long, E. (1988). Attitudes toward sex-roles: Traditional or egalitarian? *Sex Roles*, 19, 1-12.

Lesthaeghe, R. (2010). The unfolding story of the second demographic transition. *Population and Development Review*. 36: 211–251.

Pels, T., Distelbrink, M & Postma, L. (2009). *Opvoeding in de migratiecontext. Review van onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe Nederlanders*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Röder, A. (2011). Gender role attitudes of migrants-The impact of religion and origin country context. Norface Conference Migration: Economic Change, Social Challenge, London.

Ross, C. E., Mirowsky, J., & Huber, J. (1983). Dividing work, sharing work, and in-between: Marriage patterns and depression. *American Sociological Review*, 48, 809–823.

Sieben, I., & Halman, L. (2011). Verschillen binnen landen: de invloed van leeftijd, opleidingsniveau, geslacht, religie, inkomen en urbanisatie op waarden. Gedownload van:
www.atlasofeuropeanvalues.eu/new/docsfin/nl/Impact%20of%20age%20gender%20religion%20income%20urbanisation%20NL%20-%20Logo%20-%20Logo-Jori.docx.

Sociaal en Cultureel Planbureau (2004). *Emancipatie in estafette: De positie van vrouwen in etnische minderheden*. Den Haag: SCP.

Sweeting, H., Bhaskar, B., Benzeval, M., Popham, F., & Hunt, K. (2013) Changing gender roles and attitudes and their implications for well-being around the new millennium. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* (2014), 49, 791-809. DOI 10.1007/s00127-013-0730-y

Thornton, A., & Young-DeMarco, L. (2001) Four decades of trends in attitudes toward family issues in the United States: The 1960s through the 1990s. *Journal of Marriage and Family*. 63: 1009–1037.

Tijdens, K.G. (2006, March 3). Een wereld van verschil: arbeidsparticipatie van vrouwen 1945-2005. Geraadpleegd van: <http://hdl.handle.net/1765/7550>

Scheepers, P.L.H., Coenders, M. (1996). Trends in etnische discriminatie in Nederland 1980-1993. *Justitiële Verkenningen*, 22(3), 8-25.

Siegers, J.J., & Tjebbes, P. (1983) De deelname van mannen aan onbetaalde huishoudelijke arbeid: een analysekader. *Sociologische gids: maandblad voor sociologie en sociaal onderzoek*, 6m 447-454.

de Valk, H. (2004). Taakverdelingspreferenties van allochtone en autochtone jongeren in Nederland. *Mens en Maatschappij*, 79, 322-347.

van der Valk, J., & Boelens, A. (2004) Vrouwen op de arbeidsmarkt. CBS, sociaal economische trends, 3e kwartaal 2004.

van de Vijver, F.J.R. (2007). Cultural and Gender Differences in Gender-Role Beliefs, Sharing Household Task and Child-Care Responsibilities, and Well-Being Among Immigrants and Majority Members in The Netherlands. *Sex Roles*, 57: 813-824